

Alternatief voor doden eendagskuikens

Zo'n 45 miljoen eendagskuikens worden jaarlijks gedood in Nederland omdat ze ongeschikt zijn voor de eierproductie of kippenvlees. Al tientallen jaren is er maatschappelijk verzet tegen. Wageningen UR zoekt sinds 2005 naar alternatieven. Een andere mogelijkheid dan het doden lijkt dichterbij te komen.

W

ageningen UR startte in 2006 in opdracht van het ministerie van landbouw onderzoek naar alternatieven voor het doden van

eendagskuikens. Dit omdat al jaren vanuit maatschappelijke organisaties, politiek en media kritiek wordt geuit op het doden. Met de splitsing van leg- en vleesrassen in de pluimveesector ontstond het probleem. Immers, de haantjes van de legrassen kunnen geen eieren leggen. En ze zijn niet geschikt voor de vleesproductie omdat ze daar als legras niet op zijn gefokt. Daarom worden deze haantjes na het uitbroeden als eendagskuiken gedood.

Alternatieven

Onderzoeker Henri Woelders van Wageningen UR is betrokken bij het onderzoek naar de alternatieven. In samenwerking met het Rathenau instituut en het LEI werden in 2007 tien nog deels onbewezen alternatieven voorgelegd aan het grote publiek. Hoe zien de belangrijkste alternatieven eruit?

1. *De combikip* – Een combikip is een kip die niet gefokt wordt voor eieren of vlees maar een dubbel doel heeft. Uit publieksonderzoek bleek dat veel mensen dit dier zien als een kip zoals een kip hoort te zijn. Ze leggen eieren en uiteindelijk belanden ze in de pan. Voor de totale markt is dit alternatief geen oplossing, weet Woelders. Er is uitgezocht dat bij het huidige consumptiepatroon van eieren en kippenvlees ongeveer twee keer zoveel kippenvoer nodig is als je in z'n geheel overstapt op de combikip. Hierdoor verdubbelt de prijs voor vlees en eieren en ook de ecologische footprint verdubbelt. Een kleine groep consumenten ziet de combikip wel zitten, waardoor een nichemarkt ontstaat.

2. *Alleen hennetjes uitbroeden* – Vanuit de literatuur waren er aanwijzingen, vertelt Woelders, dat bepaalde hormonen in eigeel verband houden met het geslacht van het ei. Door die hormonen te meten zou je voordat het ei wordt bebroed de mannelijke van de vrouwelijke kunnen scheiden. Wageningen UR heeft in 2011 dit alternatief grondig onderzocht. Van 12 hennen zijn in totaal 144 eieren onderzocht op allerlei mogelijke hormonen in het eigeel als testosteron, oestradiol, progesteron en daarnaast ook glucose. Aan de hand van DNA-onderzoek werd het geslacht van deze eieren bepaald. Er werd geconcludeerd dat er geen verschillen in de onderzochte hormoonspiegels bestaan tussen mannetjes en vrouwtjes.

3. *Selectie van reeds bebroede eieren* – Na twee weken broeden van een ei kun je de sekse van het embryo bepalen aan de hand van hormoonspiegels. Deze methode werd door een Amerikaanse firma bedacht en gepatenteerd. Vraag is wel of deze screening zo geautomatiseerd kan worden dat je snel duizenden eieren per uur kunt scheiden in mannetjes en vrouwtjes. Je doodt daarna de mannelijke embryo's. Mensen die dit alternatief beoordeelden, vonden het geen verbetering ten opzichte van het doden van eendagskuikens. De huidige praktijk kreeg in de publieke enquête zelfs de voorkeur boven dit alternatief.

4. *Doorgaan op dezelfde voet* – Dit wil zeggen dat we eendagskuikens blijven doden. De vraag is hoe erg dit is. Het bedwelmen en doden van de kuikens met koolzuurgas gebeurt netjes en humaan, weet Woelders. De eendagskuikens worden na doding ingevroren. Vervolgens vindt 85 procent zijn weg als voer voor dierentuindieren. Ook als het doden zonder lijden gebeurt, is er een ethisch bezwaar omdat het dier het recht op leven wordt ontnomen. Daarom vinden veel

mensen het nodig dat naar alternatieven wordt gezocht.

5. *Hen aanzetten tot meer vrouwtjes leggen* – In een proef bleek het mogelijk de geslachtsverhouding van gelegde eieren te veranderen. Er lijkt een relatie te zijn tussen de afname van het lichaamsgewicht van een hen en de geslachtsverhouding. Bewust het lichaamsgewicht van de hen verlagen, staat welzijn, gezondheid en productiviteit in de weg zodat het geen alternatief is. Woelders geeft aan dat het kennen van het mechanisme wat hier achter zit, wel interessant is, hoewel deze mogelijkheid nog veel onderzoek vergt en onzeker is.

6. *Genetische modificatie* – Wageningen UR heeft in opdracht van het ministerie van EL&I ook dit alternatief onderzocht. Het blijkt een technisch haalbare oplossing te zijn. Er wordt een gen bij de hen geïntroduceerd die codeert voor een fluorescerend eiwit. Dit fluorescerende eiwit kun je door de schaal heen meten. De methode is zo bedacht dat alleen de mannelijke broedeieren het gen bevatten. Deze eieren zijn te herkennen aan de fluorescentie en worden niet bebroed. De vrouwelijke eieren worden wel bebroed en vormen de latere leghennen. De leghennen die voor de productie van consumptie-eieren zorgen, zijn dus niet gemodificeerd.

Wat nu?

Niets doen en de doding van eendagskuikens voortzetten, blijft weerstand oproepen. De combikip is slechts een deeloplossing voor een nichemarkt. Het 'seksen' van de eieren voor het broeden bleek niet mogelijk. En het onderzoek naar

HORMONEN METEN

Hormonen meten in eigeel bleek geen alternatief voor het doden van eendagskuikens.

Foto: WUR Livestock Research

beïnvloeding van de geslachtsverhouding biedt nog geen zicht op een toepasbare methode. Tot nu toe lijkt de methode van genetische modificatie het enige technisch haalbare alternatief. Dat wil niet zeggen dat we deze methode al kunnen gebruiken. Alleen als de maatschappij en de politiek het willen, kan een genetisch gemodificeerde kip worden ontwikkeld en gebruikt. Er ligt momenteel een aanvraag bij EL&I en de Commissie Biotechnologie bij Dieren (CBD) voor toestemming voor het toepassen van deze biotechnologische handeling.

Anton Butijn, voorzitter kring Kuikenbroeders van het NOP

Het hier beschreven onderzoek wordt gefinancierd door het ministerie van EL&I en begeleid door een klankbordgroep met vertegenwoordigers van het ministerie van EL&I, Wageningen UR, de pluimveefokkerij, Dierenbescherming en de kring Kuikenbroeders van de Nederlandse Organisatie van Pluimveehouders (NOP).

Anton Butijn voorzitter NOP-kring Kuikenbroeders: "Als bedrijfsleven hebben we duidelijk aangegeven dat een oplossing pas werkt als die qua capaciteit kan worden toegepast in de grootschalige kuikenbroeierijen die we in Nederland kennen. Wekelijks worden 1,5 miljoen kuikens opgezet, dat is de schaalgrootte. Als praktijk zien we graag een oplossing vanuit zowel ethisch als economisch oogpunt. Als je de haantjes niet hoeft uit de broeden, scheelt dat enorm veel broedcapaciteit en je bent van het handmatige sexen op de uitkomstaf. Dat zijn economische voordelen. Aan de andere kant is het goed om ons te realiseren dat vrijwel alle haantjes een goede bestemming hebben, namelijk dierentuinen. De afnemers van de ingevroren haantjes hebben al aangegeven dat mocht deze stroom opdrogen, ze toch nog eendagskuikens nodig hebben die daar speciaal voor bebroed moeten worden. Dan ben je in wezen weer terug bij af."

Contact

dr. Henri Woelders
T 0320-238 169
E henri.woelders@wur.nl

Dit onderzoek is uitgevoerd binnen het Beleidsondersteunend Onderzoek in het kader van EL&I-programma BO-12.02-002-043.05.

Hogeschool

**VAN HALL
LARENSTEIN**

ONDERDEEL VAN WAGENINGEN UR

HOGESCHOOL VAN HALL LARENSTEIN

Aandacht voor dieren

De wereld van het dier is de wereld van onze studenten. Hogeschool Van Hall Larenstein biedt het breedste aanbod aan diergeoriënteerde opleidingen in Nederland. Wie werk wil maken van dierenwelzijn studeert aan Van Hall Larenstein.

Diermanagement is dé managementopleiding op het gebied van mens-dierrelaties en het welzijn van dieren.

- Companion Animal Management
- Dier en samenleving
- Dieren in de zorg
- Paard en management
- Proefdierbeheer
- Wildlife Management

Dier- en Veehouderij is dé managementopleiding op het gebied van productiedieren en ondernemerschap.

- Applied Animal Sciences
- Diergezondheidszorg
- Equine Business and Economics
- Equine, Leisure and Sports
- Livestock Management
- Melkveehouderij

Over de opleiding Diermanagement

Tijdens deze opleiding heb ik gekozen voor de major Proefdierbeheer. De sectorspecifieke kennis en de management- en communicatievaardigheden die ik heb opgedaan tijdens mijn studie kan ik nu in mijn huidige werk goed toepassen. Momenteel ben ik werkzaam als biotechnicus en proefdiercoördinator in het UMC Groningen op de afdeling Nucleaire Geneeskunde en Moleculaire Beeldvorming. Een prachtige functie waar de major Proefdierbeheer mij goed op heeft voorbereid. De passie voor proefdierkunde, de implementatie van proefdieralternatieven, het kleine wereldje en het opgebouwde netwerk heeft in 2011 geresulteerd in de Prijs Alternatieven voor Dierproeven. Dit heeft de basis gelegd voor een promotietraject dat ik hoop af te sluiten met een doctoraat.

Jürgen Sijbesma, Alumnus Proefdierbeheer

Kennis en expertise van dieren staan in alle opleidingen voorop. Daarom werkt Van Hall Larenstein nauw samen met het lectoraat Welzijn van Dieren, dat een brug slaat tussen wetenschap, onderwijs en praktijk.

Meer informatie over Hogeschool Van Hall Larenstein en het lectoraat Welzijn van Dieren vindt u op het internet:
www.vanhall-larenstein.nl en
www.dierenwelzijnsweb.nl

